

Не трѣбва да се отказва, че твърдѣ много влияятъ за добрия и лошия успѣхъ на ученицитѣ и училищнитѣ фактори: учители, програми, правилници, учебници и учебни пособия, училищни помѣщения и пр., нѣ по важността си тѣзи причини могатъ да бждатъ прѣдметъ на отдѣлна студия, въ която обстоятелствено и всестранно да се разгледатъ и обяснятъ.—

Въ дисциплинарно отношение трѣбва съ съжаление да се признае, че ученическитѣ прави огрубяватъ и училището като че отъ година на година става безсилно да изкорени лошитѣ навици, които ученицитѣ донасятъ отъ дома и да все добри наклоности. Училището, което се стрѣми съ помощта на науката да развие умственитѣ способности на ученицитѣ и да облагороди сърдцата имъ, като че не постига цѣлта си. Тука идатъ да се потвърдятъ думитѣ на Ушински, който казва, че родителитѣ сж, които посѣватъ първитѣ сѣмена на бждещитѣ успѣхи или неуспѣхи на възпитанието и че училището, при всичкитѣ си старания, не е въ състояние съвършено да изкорени лошитѣ привички и че цѣлта на училището е само да допълни и довърши работата, захваната отъ родителитѣ.

Училището още веднажъ съ горѣсть на сърдцето си иде да констатира, че почвата, въ която ще трѣбва да хвърли сѣмето, не е добръ подготвена, та напраздно ще трѣбва да очаква изобилни плодове и богата жетва.

Въ това отношение справедливо забѣлѣзва Русо, като казва: „Когато почвата е достатъчно подготвена, то усвояванието на знанията и възприеманието на добритѣ привички, които дава училището, върви легко и бързо, проститѣ изисквания относително дисциплината и приличието се изпълняватъ безъ никакво противорѣчие, защото тѣ се намѣрватъ въ пълно съгласие съ навицитѣ, които владѣятъ въ сѣмейството, като необходими за всѣки образованъ човѣкъ.“

Прѣзъ течението на годината учителскитѣ съвѣтъ е билъ принуждаванъ да налага най-строги наказания за голѣмитѣ простѣпки на ученицитѣ. Тѣй напр. съ из-